

בדין בל תאחר בניירות

א. תלמוד בבלי נדרים ד.

רב אחא בריה דרב איקא אמר עובר בבל תאחר תגלחתו ולא מיבעיא למ"ד תגלחת מעכבת אלא אפי' למ"ד תגלחת אינה מעכבת מצות גילוח מיהא לא מיקיים מר זוטרא בריה דרב מרי אמר עובר בבל תאחר קרבנותיו ומן הכא נפקא ליה מהתם נפקא ליה כי דרוש ידרשנו אלו חטאות ואשמות מהו דתימא חידוש הוא שחידשה תורה בנוזיר.

ב. רמב"ם הלכות נזירות פרק א הלכה ד

האומר לא אפטר מן העולם עד שאהיה נזיר הרי זה נזיר מיד שמא ימות עתה, ואם איחר נזירותו הרי זה עובר בבל תאחר לשלמו ואין לוקין על לאו זה.

ג. רמב"ם הלכות נזירות פרק ה הלכה כא

נזיר טהור שטמא עצמו לוקה אף משום לא תאחר לשלמו, שהרי איחר נזירות טהרה ועשה מעשה, וכן אם נדר בבית הקברות לוקה אף משום לא תאחר, הא למדת שהנזיר שטמא עצמו לוקה ארבע מלקיות משום לא יטמא ומשום לא יחל דברו ומשום לא תאחר לשלמו ומשום לא יבוא אם היתה ביאה וטומאה כאחת כמו שבארנו.

ד. תלמוד בבלי ראש השנה ד.

דתניא אחד הנודר ואחד המקדיש ואחד המעריך כיון שעברו עליו שלשה רגלים עובר בבל תאחר רבי שמעון אומר שלשה רגלים כסדרן וחג המצות תחילה וכן היה רבי שמעון בן יוחי אומר רגלים פעמים שלשה פעמים ארבעה פעמים חמשה כיצד נדר לפני הפסח שלשה לפני עצרת חמשה לפני חג ארבעה תנו רבנן חייבי הדמין והערכין החרמין וההקדשות חטאות ואשמות עולות ושלמים צדקות ומעשרות בכור ומעשר ופסח לקט שכחה ופאה כיון שעברו עליהן שלשה רגלים עובר בבל תאחר וכו'.

ה. תלמוד בבלי ראש השנה ה.

מנהגי מיילי דתנו רבנן כי תדר נדר אין לי אלא נדר נדבה מנין נאמר כאן נדר ונאמר להלן אם נדר או נדבה מה להלן נדבה עמו אף כאן נדבה עמו לה' אלהיך אלו הדמין הערכין והחרמין וההקדשות לא תאחר לשלמו הוא ולא חילופיו כי דרש ידרשנו אלו חטאות ואשמות עולות ושלמים ה' אלהיך אלו צדקות ומעשרות ובכור מעמך זה לקט שכחה ופאה והיה בך חטא ולא בקרבנך חטא.

ו. תלמוד בבלי נדרים ט.

דתניא טוב אשר לא תדור וגו' טוב מזה ומזה שאינו נודר כל עיקר דברי ר' מאיר רבי יהודה אומר טוב מזה ומזה נודר ומשלם אפילו תימא ר"מ כי קא"ר מאיר בנדר בנדבה לא קאמר והא קתני כנדבותם נדר בנוזיר ובקרבן תני נדב בנוזיר ובקרבן מאי שנא נודר דלא דלמא אתי בה לידי תקלה נדבה נמי לא דלמא אתי בה לידי תקלה כהלל הזקן דתניא אמרו על הילל הזקן שלא מעל אדם בעולתו כל ימיו מביאה כשהיא חולין לעזרה ומקדישה וסומך עליה ושוחטה.

ז. הר"ן נדרים ט:

נדבה נמי דלמא אתי בה לידי תקלה - דאע"ג דאמר הרי זו דלמא פשע ומאחר להביא יותר משלש רגלים.

ח. רש"י שם

דלמא אתי בה לידי תקלה. דכי אמר בל' נדר הרי עלי קרבן אתי בה לידי תקלה דעבר משום בל תאחר. נדבה נמי. כי אמר הרי זו קרבן אתי בה לידי תקלה לידי גיזה ועבודה אבל בבל תאחר לא דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא.

ט. רא"ש (פירוש לש"ס) נדרים שם

מ"ש נדר דלא דלמא אתי בה לידי תקלת בל תאחר נדבה נמי דלמא אתי לידי תקלה למעול בה:

י. רמב"ם הלכות נזירות פרק ה הלכה כא

נזיר טהור שטמא עצמו לוקה אף משום לא תאחר לשלמו, שהרי איחר נזירות טהרה ועשה מעשה, וכן אם נדר בבית הקברות לוקה אף משום לא תאחר, הא למדת שהנזיר שטמא עצמו לוקה ארבע מלקיות משום לא יטמא ומשום לא יחל דברו ומשום לא תאחר לשלמו ומשום לא יבוא אם היתה ביאה וטומאה כאחת כמו שבארנו.

יא. ספר החינוך פרשת נשא מצוה שעו

ועובר על זה וטמא עצמו במזיד בצדדין שביארנו לוקה. וכתב הרמב"ם ז"ל שהנזיר שטמא עצמו במזיד יתחייב ארבע מלקיות, משום לא יטמא, ומשום לא יחל דברו [במדבר ל', ג', מצוה ת"ז], ומשום לא תאחר לשלמו [דברים כ"ג, כ"ב, מצוה תקע"ד], ומשום לא יבוא [שע"ה], אם היתה ביאה וטומאה באין כאחת.

יב. ספר המצוות לרמב"ם לא תעשה קנז

והמצוה הקנ"ז היא שהזהירנו מעבור על מה שחייבנו על עצמנו בדבור אף על פי שהוא בלא שבועה. וזה הוא הנדרים. כמו שיאמר אדם כשיהיה כך או כשעשה כך פרות העולם אסורין עלי. או פירות מדינה זו. או מאכל ידוע כגון שיאמר ייאסר עלי היין או ייאסרו עלי הדגים או זולת זה. וכן אם יאמר הנאת אשתי אסורה עלי. וכל מה שדומה לאלו הנדרים שהתבאר דמיוניהם בנדרים הנה חייב לקיים אותו הנדר. ובאה האזהרה בעובר על הדבר ההוא באמרו ית' (ר"פ מטות) לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה. ובא הפירוש (ספרי) לא יחל דברו לא יעשה דבריו חולין. כלומר אם חייב על עצמו דבר שיקיים אותו. ולשון גמר שבועות (כ ב) אמרו קונמות עובר בלא יחל דברו. ובספרי אמרו לא יחל דברו מגיד שהוא עובר על בל יחל ועל בל תאחר. כלומר כשנדר קרבן ולא הקריבו ועברו עליו שלשה רגלים הוא חייב משום בל תאחר [הנ"ל ל' קנה] ומשום לא יעשה דבריו חולין. וכן כל מה שדומה לקרבן. כגון שידור לבדק הבית או לצדקה או לבית הכנסת והדומה לו. וכשעבר ועשה מה שאסר על עצמו לעשותו לוקה. וכבר התבאר משפטי מצוה זו על השלמות במסכת נדרים:

יג. השגות הרמב"ן לסה"מ לרמב"ם עשה צד

ולפי דעתי שעובר בשלשה רגלים משום בל תאחר אבל משום בל יחל אינו עובר עד שיעבור על הנדר ואי אפשר לקיימו ואין לבל יחל ענין ברגלים. והיוצא מכל זה שנמנה מצוה אחת לקיים מוצא שפתיו בנדרי גבוה ונמנה מצוה אחרת לקיים הנדרים והשבועות שלביטוי כמו שנתבאר:

יד. רא"ש (פירוש לש"ס) נדרים ד:

קא שריא לה למיכל בקדשים. שאכילת קדשים מצוה היא דכתיב ואכלו אותם אשר כפר בהם ועוד שלא יבואו לידי נותר:

טו. תלמוד בבלי שבועות כח.

מי שנדר שתי נזירות ומנה ראשונה והפריש עליה קרבן ואח"כ נשאל על הראשונה עלתה לו שניה בראשונה הכא במאי עסקינן בשלא כיפר והתניא כיפר בשלא גלח ור"א היא דאמר תגלחת מעכבא.

טז. הר"ן נדרים ד.

בל תאחר קרבנותיו - להך אוקימתא אינו עובר בבל תאחר אלא לאחר ג' רגלים.

יז. תוספות שם

בל תאחר קרבנותיו - אם השלים ימי נזירותו ולא הביא איכא בל תאחר.

יח. בית הבחירה למאירי שם

ורב אחא פירשה אף בנזר במקום טהרה ואף על פי שחל עליו נזירות מיד ובל תאחר דידיה פירושו באיחור הגלוח ר"ל שהוא צריך לגלח אחר ששלמו ימי נזירותו ולשחוט קרבנותיו כמו שיתבאר במקומו כדכתיב ותער לא יעבר על ראשו עד מלאת ימי נזרו הא לאחר מלאת יגלח והוא ביום ל"א ואף על פי שהתגלחת אינה מעכבת אלא אף בלא גלוח הואיל ושלם נזירותו והביא קרבנותיו מותר בכל מה שנאסר בנזירותו אף על פי כן מצוה לגלח אחר שחיתת הקרבנות קודם הקרבנות ואם עבר והקריב בלא גלוח מכל מקום מצוה עליו לגלח אפילו לאחר כמה ועובר עליה בבל תאחר וכן הלכה ומר זוטרא פירשה גם כן בניזיר טהור ונשלם נזירותו ובבל תאחר של קרבנות אם אינו מביא אחר מלאת מיד ואף על פי שבל תאחר זה יוצא לנו ממקרא אחר מדכתי' בפרשת בל תאחר כי דרוש ידרשנו ה' אלהיך מעמך אלו חטאות ואשמות סלקא דעתך אמינא הואיל והקל הכתוב בניזיר בדבר אחר נקל בו אף בזו שלא לעבור בבל תאחר קמל"ן.

יט. תוספות נדרים ג:

בל תאחר בניזירו' היכי משכחת לה - בשלמא גבי נדרים משכחת לה אי אמר הרי עלי עולה ושהה ולא הקריבה עד אחר שלש רגלים אלא בניזירות היכי משכחת לה דאי אמר הריני נזיר מהשתא חל עליה נזירות, ומשני כגון דאמר לא אפטר מן העולם עד שאהיה נזיר דמההיא שעתא הוי נזיר כלומר דמיד יש לו להתחיל נזירותו ואם לא התחיל עובר בבל תאחר מידי דהוה לאומר לאשתו הרי זה גיטך וכל זה מן התירוץ.

כ. ר"ן (על הרי"ף) ראש השנה א:

ואני אומר לא כדברי זה ולא כדברי זה דמידי דתלי במקדש כחייבי הקדשות והקרבנות תלי בג' רגלים ומידי דלא תלי במקדש כצדקה לא תלי ברגלים כלל וליכא פלוגתא בין קיימי עניים ללא קיימי עניים ובין היכא דקאי גבי המקדש כהנים להיכא דלא קאי שהתורה לא נתנה דבריה לשעורים וברייתא הכי קתני דחייבי חרמים וכו' וצדקות ומעשרות וכל אותן השנויין בברייתא כיון שעברו עליהן שלשה רגלים עובר בבל תאחר ותרתי קמ"ל חדא דבכל הני קאי עלייהו בבל תאחר וכדמוכח בגמ' דאכולהו אזהר רחמנא ואשמועי' תו דליכא חד מינייהו שלא יעבור עליו בבל תאחר כיון שעברו עליו ג' רגלים אבל איפכא לא קאמר שלא יעבור על שום אחד מהם בבל תאחר עד ג' רגלים ומיהו אפשר למטעי בהכי ולפיכך בא רבא ופירש דצדקה מיחייב עליה לאלתר לומר דמאי דתניא צדקה בהדי הנך היינו לומר דבצדקה נמי קאי עלייהו בבל תאחר ומשום דרובייהו דמתנו בברייתא תלו במקדש ובעינן בבל תאחר דידהו שלשה רגלים קאמר בכולהו כיון שעברו ג' רגלים דבצדקה נמי קושטא דמילתא היא דכיון שעברו עליה ג' רגלים עובר בבל תאחר אבל אה"נ דלאלתר נמי מיחייב עליו דהא קיימי עניים ולא תליא במקדש כלל כנ"ל.

כא. תלמוד בבלי נזיר מה:

מתני'. היה נוטל שער ראש נזרו ומשלח תחת הדוד ואם גילח במדינה לא היה משלח תחת הדוד במה דברים אמורים בתגלחת הטהרה אבל בתגלחת הטומאה לא היה משלח תחת הדוד ר"מ אומר הכל משלחין תחת הדוד חוץ מן הטמא שבמדינה בלבד.

כב. תלמוד בבלי נזיר יא.

מתני'. הריני נזיר על מנת שאהא שותה יין ומיטמא למתים הרי זה נזיר ואסור בכולן וכו'. תניא כוותיה דרבנא אמר הריני נזיר על מנת שאהא שותה יין ומיטמא למתים ה"ז נזיר ואסור בכולן מפני שהוא מתנה על מה שכתוב בתורה וכל המתנה על מה שכתוב בתורה נתאו בטל.

כג. תוספות שם

דהוי מתנה על מה שכתוב בתורה - דכשאמר הריני נזיר חייל עליו נזירות לכל מילי וכי אמר ע"מ מטיל התנאי על מה שכתוב בתורה ובטל התנאי וא"ת ותיפוק ליה דנזירות אי אפשר לקיים ע"י שליח דאמר בהמדיר (כתובות עד.) דבעינן תנאי דומיא דבני גד ובני ראובן שנתקיים המעשה ע"י יהושע שהיה שליח משה והתם מהני תנאה לבטל המעשה ולא בעלמא וי"ל אחרי שאחרים יכולים להביא קרבנות תחתיו נחשב כאילו כל המעשה יכול לעשות ע"י שליח.

כד. חדושי הרשב"א נדרים ד.

אילימא דלא מתפיס ליה לחטאת בנדר. יש מי שפירש שא"צ להתפיסו בנדר דכיון שנדר בניזיר ממילא חייב להביא קרבנות נזיר ופרכינן הרי חטאת חלב שאין מתפיסה בנדר שאף חטאות א"צ להתפיסן בנדר דמכי אכל חלב איחייב ליה בחטאת, ואיכא למידק דא"כ היינו חדוש לחומרא אלא הדין נותן כך שאותם שנדר בהתפסתו שייך בהו טפי בל תאחר אבל אותן שבאין ממילא שלא מחמת נדרו והתפסתו לא יהא עובר עליהם בבל תאחר.

כה. תוספות נדרים ד:

מאי חידושו דאין מתפסו בנדר - דמכי הוי נזיר ממילא חייב להביא קרבן.

כו. רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק יד הלכה יג

אחד נדרים ונדבות עם שאר הדברים שאדם חייב בהן מערכין ודמים ומעשרות ומתנות עניים מצות עשה מן התורה שביביא הכל ברגל שפגע בו תחלה שנאמר ובאת שמה והבאתם שמה וגו' כלומר בעת שתבא לחוג תביא כל מה שאתה חייב בו ותתן כל חוב שעליך לשם, הגיע הרגל ולא הביא הרי זה ביטל מצות עשה, עברו עליו שלשה רגלים ולא הביא קרבנותיו שנדר או התנדב או שלא נתן הערכים והחרמים והדמים הרי זה עבר בלא תעשה שנאמר לא תאחר לשלמו אינו עובר בלא תעשה עד שיעברו עליו רגלי השנה כולה, ואין לוקין על לאו זה לפי שאין בו מעשה.

כז. תלמוד בבלי ביצה יט:

אבל מביא אדם תודתו בחג הסוכות אימת אילימא ביום טוב עצמו והא אמרת ולא בעצרת מפני שהוא יום טוב אלא בחולו של מועד רבי שמעון אומר הרי הוא אומר בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות כל שבא בחג המצות בא בחג השבועות ובחג הסוכות וכל שלא בא בחג המצות אינו בא בחג השבועות ובחג הסוכות מתקיף לה רבי זירא השתא סלותי מסלתינן נדרים ונדבות מבעיא אמר אבבי בהקרבה כולי עלמא לא פליגי דשרי כי פליגי למיקם עליה בבל תאחר תנא קמא סבר שלש רגלים אמר רחמנא אפילו שלא כסדרן ורבי שמעון סבר כסדרן אין שלא כסדרן לא.

כח. רש"י שם

אמר אבבי בהקרבה כולי עלמא לא פליגי דשרי - בחולו של מועד. כי פליגי למיקם עליה בבל תאחר - וכולה הך מתניתין לענין בל תאחר איירי, תנא קמא סבר: כל המאחר נדרו שלש רגלים, אפילו שלא כסדרן - עובר בבל תאחר, וטעמא יליף בראש השנה (ד, ב) מהאי קרא שלש פעמים בשנה וגו' למה לי למיכתב בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות, כיון דכתיב שלש פעמים פשיטא דהני נינהו, דהא מינייהו קסליק, דלעיל מיניה כתיב שמור את חדש האביב שבעה שבועות תספור לך חג הסוכות תעשה לך, שמע מינה: לבל תאחר, לומר: אלה קבעתי לך לתשלום מתנותיך ונדריך, והיינו דקא אתא לאשמועינן עצה טובה: כל מי שיש עליו תודה - יביאנה בחג הסוכות, ואפילו הוא רגל ראשון אחר נדרו, שאם לא יביאנה עכשיו - יצטרך לבא בשבילה לירושלים, שהרי בעלותו ברגל בפסח לא יביאנה מפני חמץ שבה, ולא בעצרת - מפני שהוא יום טוב, נמצא שאיחרה שלושה רגלים שלא כסדרן, ואתא רבי שמעון למימר: הרי הוא אומר כו', כסדרן - אין, שלא כסדרן - לא, הלכך, הנודרה לפני סוכות - יש לו שהות עד לשנה הבאה, והכי קאמר: כל שבא בחג המצות, כגון שנדר קודם הפסח, והיה עליו להביאה בחג המצות - בא בחג השבועות שלאחריו או בחג הסוכות, ואין לו עוד שהות, וכל שאינו בא בחג המצות, שלא היתה עליו להביאה בפסח, כגון שנדר אחר הפסח - אינו בא, כלומר: אינו צריך להביאה לא בחג השבועות שלאחריו, ולא בחג הסוכות, שיש לו שהות עד הסוכות של שנה הבאה, שעברו שלש רגלים כסדרן.

כט. רמב"ם הלכות ערכין וחרמין פרק א הלכה א

הערכים הם נדר מכלל נדרי הקדש, שנאמר איש כי יפליא נדר בערך נפשות לה', לפיכך חייבין עליהן משום לא יחל דברו ולא תאחר לשלמו ומשום ככל היוצא מפיו יעשה.

ל. רמב"ם הלכות מתנות עניים פרק ח הלכה א

הצדקה הרי היא בכלל הנדרים, לפיכך האומר הרי עלי סלע לצדקה, או הרי סלע זו צדקה חייב ליתנה לעניים מיד ואם איחר עבר בבל תאחר שהרי בידו ליתן מיד ועניים מצויין הן, אין שם עניים מפריש ומניח עד שימצא עניים, ואם התנה שלא יתן עד שימצא עני אינו צריך להפריש, וכן אם התנה בשעה שנדר בצדקה או התנדב אותו שיהיו הגבאין רשאים לשנותה ולצורפה בזהב הרי אלו מותרין.

לא. ספרא בחוקותי פרשה ג

(ד) נדר בערך הקיש נדרים לערכים מה נדרים בבל תאחר לשלמו אף ערכים בבל תאחר לשלמו.

לב. רמב"ם הלכות נדרים פרק א הלכה י

החטאת והאשם אף על פי שאינן באין בנדר ונדבה כמו שיתבאר במקומו אפשר לנודר להביא אותם מחמת נדרו, שהנודר בנזיר מביא חטאת ואם נטמא מביא אשם כמו שיתבאר, לפיכך האומר פירות אלו עלי כחטאת או כאשם או שאמר הרי הן חטאת או הרי הן אשם הרי אלו אסורין, ואין צריך לומר באומר הרי הן עולה או שלמים או מנחה או תודה שהן אסורין שכל אלו באין בנדר ונדבה.

לג. רמב"ם הלכות נזירות פרק ו הלכה ד - ה

ד. נטמא אחר יום מלאת שהוא יום הבאת קרבנות טהרה אילו לא נטמא סותר שלשים בלבד, וכיצד יעשה מביא קרבנות טומאה כשיטהר ומגלח תגלחת טומאה ומתחיל למנות נזירות שלשים יום ומגלח תגלחת טהרה ומביא קרבנות טהרה, ואם נטמא אחר שנזרק עליו אחד מן הדמים אינו סותר כלום אלא יביא שאר קרבנות טהרה שלו כשיטהר.

ה. נטמא ביום שלאחריו שהוא יום שראוי לגדל שער, או גלח אחר מלאת הרי זה אינו סותר כלום אף על פי שעדיין לא גלח שהרי שלמה הנזירות וכל שנטפל לה.